

C-415/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. szeptember 7.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Finanzgericht Hamburg (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. augusztus 20.

Felperes:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Alperes:

Hauptzollamt Hamburg

Az alapeljárás tárgya

A jogellenesen ki nem fizetett export-visszatérítések és jogellenesen kiszabott bírságok utáni kamatok megfizetése iránt indított kereset

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Az uniós jog alapján akkor is kötelesek-e a tagállamok a kamatokkal együtt visszafizetni az uniós jog megsértésével kivetett vámokat, ha a visszafizetés indokát nem az képezi, hogy a jogalap az Európai Unió Bíróságának megállapítása szerint sérti az uniós jogot, hanem az, hogy a Bíróság meghatározott módon értelmezte a Kombinált Nomenklátúra egyik vámtarifa(al)számát?

2) Olyan export-visszatérítések kifizetésére is alkalmazhatók-e az Európai Unió Bírósága által kialakított uniós jogi kamatigény elvei, amelyeket a tagállami hatóság az uniós jog megsértésével tagadott meg?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítési rendszer alkalmazása közös részletes szabályainak megállapításáról [helyesen: a mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítés rendszere alkalmazásának közös részletes szabályai megállapításáról] szóló, 1999. április 15-i 800/1999/EK bizottsági rendelet (HL 1999. L 102., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 129. o.), (65) preambulumbekzdés, 49. és 51. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Abgabenordnung (az adózás rendjéről szóló törvénykönyv, a továbbiakban: AO), különösen a 37., 233. és 236. §

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (a közös piacszervezések és a közvetlen kifizetések végrehajtásáról szóló törvény [Marktorganisationsgesetz {a piacok szervezéséről szóló törvény}], a továbbiakban: MOG), 6. és 14. §

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes baromfitesteket exportált harmadik országokba. 2012 januárja és júniusa között az alperes Hauptzollamt (fővámhivatal, Németország) megtagadta, hogy a felperes részére export-visszatérítést nyújtson az exportált áruk után, mivel az exportált termékek a jogszabályi követelményeket nem kielégítő és nem kereskedelmi minőségűek voltak, mert a baromfitestek nem voltak teljesen megtisztítva, illetve túl sok belsőséget tartalmaztak, és ezenkívül bírságot is kiszabott a felperessel szemben azzal az indokkal, hogy az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért.
- 2 Miután a Finanzgericht Hamburg (hamburgi pénzügyi bíróság, Németország) a mezőgazdasági termékek export-visszatérítési nomenklatúrájának létrehozásáról szóló, 1987. december 17-i 3846/87/EGK bizottsági rendelet (HL 1987. L 366., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 7. kötet, 325. o.) I. melléklete 0207 1210, illetve 0207 1290 vámtarifaalszámának a Bíróság által a 2011. november 24-i Gebr. Stolle ítéletben (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) elvégzett értelmezése alapján megállapította, hogy némi toll jelenléte nem befolyásolja hátrányosan a visszatérítést, illetve hogy egy hasított testben az ott megjelölt belsőségek közül összesen legfeljebb négy lehet jelen, az alperes fővámhivatal kifizette a felperes részére a kért export-visszatérítéseket, és visszafizette a kiszabott bírságokat.

- 3 Ezt követően a felperes a múltban jogellenesen ki nem fizetett export-visszatérítések és a jogellenesen kiszabott bírságok után a visszatartott visszatérítések, illetve a kiszabott bírságok időszakára járó kamatok megfizetését kérte az alperes fővámhivataltól, amely elutasította ezt a kérelmet. Az alperes fővámhivatal az elutasító határozattal szemben előterjesztett panaszt is elutasította. A felperes ezért keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről: a jogalap nélkül megfizetett és visszafizetett bírságok utáni kamatokról

- 4 A felperes nem alapozhatja kamatfizetés iránti kérelmét a nemzeti rendelkezésekre. Az AO 233. §-ának első mondata értelmében az adójogviszonyból eredő igények – amelyek körébe az AO 37. §-a (2) bekezdésének első mondata szerint a visszafizetés iránti igények is tartoznak – után csak törvény által meghatározott esetekben fizetendő kamat. Az AO e tekintetben szóba jöhető 236. §-a azonban a jelen ügyben nem alkalmazható, mivel az azt feltételezi, hogy az alapul szolgáló visszafizetett összeget peresítették, amire viszont a jelen esetben nem került sor. Csak ebben az esetben keletkezhet igény kamatokra a perfüggőség, vagyis a kereset alperes részére történő kézbesítésének időpontjától kezdve. A 800/1999 rendelet sem tartalmaz olyan jogalapot, amelyre a felperes a kérelmét alapozhatná.
- 5 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint azonban abban az esetben, ha a (behozatali vámokat) az uniós jog megsértésével szedik be, a tagállamok uniós jogból eredő köteleessége, hogy a visszafizetésre jogosult jogalanyoknak megfizessék az ezen összeg utáni kamatot, amelyet a visszafizetett vámok e jogalanyok általi megfizetésének időpontjától kell számítani (2017. január 18-i Wortmann ítélet, C-365/15, EU:C:2017:19, rendelkező rész). A Bíróság e határozata olyan korábbi ítéleteken alapul, amelyekben a Bíróság arra kötelezte a tagállamokat az uniós jog alapján, hogy ne csak fizessék vissza az uniós jog megsértésével kivetett vámokat, hanem az abból eredő veszteségeket is térítsék meg a jogalanyoknak, hogy a pénzüsszegek nem álltak rendelkezésre (lásd többek között: 2012. szeptember 27-i Zuckerfabrik Jülich ítélet, C-113/10, C-147/10 és C-234/10, EU:C:2012:591, 65. pont); a kamatokat főszabály szerint a szóban forgó vám tartozatlan megfizetésének időpontja és az e vám visszafizetésének időpontja közötti időszakra kell megfizetni (lásd: 2013. április 18-i Irimie ítélet, C-565/11, EU:C:2013:250, 28. pont).
- 6 Igaz ugyan, hogy a 800/1999 rendelet 51. cikkén alapuló szankciók nem vámoknak, hanem bírságnak minősülnek. A kérdést előterjesztő bíróságnak azonban nincsenek kétségei azzal kapcsolatban, hogy a Bíróság előző pontban ismertetett ítélkezési gyakorlatát tág, általános értelemben úgy kell értelmezni, hogy nem bír jelentőséggel, hogy a jogszabályok alapján (behozatali) vámnak,

adónak vagy – mint a jelen esetben – bírságnak minősül-e a tagállami hatóság által az uniós jog megsértésével megállapított közjogi pénzfizetési kötelezettség.

- 7 Uniós jogi szempontból kétségesnek tűnik viszont a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy a fent ismertetett tagállami kötelezettség akkor is fennáll-e, ha a visszafizetés indokát nem az képezi, hogy a jogalap a Bíróság megállapítása szerint sérti az uniós jogot, hanem – mint a jelen esetben – (csupán) az, hogy a Bíróság meghatározott módon értelmezte a Kombinált Nomenklátúra egyik vámtarifa(al)számát.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint azonban alighanem az alapügyre is irányadó az a Bíróság által többször hangsúlyozott szempont, hogy ellentételezni kell a jogalany által abból eredően elszenvedett vagyoni hátrányokat, hogy a pénzüsszegek nem álltak rendelkezésre (lásd többek között: 2013. április 18-i Irimie ítélet, C-565/11, EU:C:2013:250, 21. pont). A felperest is veszteségek érték ugyanis abból eredően, hogy nem álltak rendelkezésére likvid pénzeszközként azok a pénzeszközök, amelyeket a jogellenesen kiszabott bírságok megfizetésére kellett fordítania.
- 9 Ami azt az időpontot illeti, amelyre hatást fejt ki azon értelmezés, amelyet a Bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján kifejt, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ezen értelmezés megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, amely szerint azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna, amiből következően az így értelmezett rendelkezést a bíróságoknak az értelmezés iránti kérelem tárgyában hozott ítéletet megelőzően létrejött és fennálló jogviszonyok tekintetében is alkalmazniuk lehet és kell, ha egyébként fennállnak azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett rendelkezés alkalmazására vonatkozó kereset illetékes bíróságokhoz történő benyújtását (1998. október 22-i IN. CO. GE.'90 és társai ítélet, C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, 23. pont). A 3846/87 rendelet I. melléklete 0207 1210, illetve 0207 1290 vámtarifaalszámának a Bíróság által a 2011. november 24-i Gebr. Stolle ítéletben (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) elvégzett értelmezése ennél fogva a jelen ügyben is *ex tunc* hatást fejt ki azzal a következménnyel, hogy a felperessel szemben kiszabott bírság kezdettől fogva ellentétes volt az uniós joggal, tehát azt az uniós jog megsértésével szabták ki.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről: a késedelmesen kifizetett export-visszatérítések utáni kamatokról

- 10 Egyetlen uniós jogi rendelkezés sem ír elő kamatigényt arra az esetre, ha az export-visszatérítést jogellenes módon késedelmesen fizetik ki. Ami a jelen ügyet illeti, többek között a 800/1999 rendelet 49. cikkének (8) bekezdése sem tartalmaz támpontot azon kérdéssel kapcsolatban, hogy milyen jogok illetik meg az exportőrt, ha az e rendelkezésben meghatározott határidő lejárt, és a tagállami hatóság nem fizette ki az export-visszatérítést. Főszabály szerint ezért alighanem

az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata szabályozni a késedelmesen kifizetett állami támogatások utáni kamatok fizetésének feltételeit.

- 11 A nemzeti jog nem ismer az elmaradt állami juttatások utáni (megfelelő) kamatfizetésre vonatkozó általános jogelvet, hanem csupán a pontosan körülírt tényállások alapján történő kamatfizetést. A jelen ügyben e tekintetben alapvetően a MOG-nak az AO 236. §-ával összefüggésben értelmezett 14. §-ának (2) bekezdése jöhetne szóba. E tekintetben is feltétel azonban a perfüggőség (lásd a fenti 4. pontot), amely azonban nem állt fenn a jelen esetben, mivel nem indítottak keresetet a bíróságok visszafizetése iránt.
- 12 Mivel a felperes részére csak jelentős késéssel fizették ki az exportált baromfitestek után járó és a felperest az uniós jog alapján megillető export-visszatérítéseket, a felperest veszteségek érték abból eredően, hogy nem álltak rendelkezésre ezek a pénzeszegek; a felperes ezért alighanem egy olyan jogalanyhoz hasonló helyzetben volt, akit az uniós jog megsértésével vámfizetésre köteleznek.
- 13 A Bíróság hangsúlyozta a valamely hiba miatt az uniós joggal ellentétes módon előnyhöz jutó gazdasági szereplők helyzete és a valamely hiba miatt az uniós joggal ellentétes módon hátrányt szenvedő gazdasági szereplők helyzete között fennálló „bizonyos szimmetria” szempontját (2017. január 18-i Wortmann ítélet, C-365/15, EU:C:2017:19, 29. pont). A 800/1999 rendelet (65) preambulumbekzdése értelmében a tagállamokban az exportőrök közötti egyenlő elbánás biztosítása érdekében kifejezetten rendelkezni kell – az export-visszatérítések tekintetében – az esetlegesen túlfizetett összegnek a kedvezményezett részéről történő kamatos visszafizetéséről. Ezen uniós jogi előírásnak megfelelően a nemzeti jogalkotó úgy rendelkezett a MOG 14. §-a (1) bekezdésének első mondatában, hogy a kedvezmények visszafizetésére való jogosultság után, annak keletkezésének időpontjától kezdve kamat számítandó fel. A belső jogrendnek a szimmetria elvén alapuló kialakítása megkövetelheti, hogy a gazdasági szereplő is kamatot követelhessen már az export-visszatérítés jogellenes megtagadásának időpontjától kezdve, mivel a gazdasági szereplő helyzete és a vámhatóság helyzete között fennálló „bizonyos szimmetria” Bíróság által hangsúlyozott szempontja ellenkező esetben csak meglehetősen hiányosan valósulna meg.
- 14 A tagállam mindazonáltal legalább azt szabályozta a MOG 14. §-ának (2) bekezdésében, hogy a kedvezményekre – amelyek körébe a MOG 6. §-a (1) bekezdésének 1a. pontja szerint az export-visszatérítések is tartoznak – való jogosultság után a perfüggőség, vagyis a kereset alperes részére történő kézbesítésének időpontjától kezdve kamat számítandó fel. A gazdasági szereplő így legalább részben megfelelő ellentételezésben részesül az általa abból eredően elszenvedett pénzügyi veszteségek után, hogy a tagállam az uniós joggal ellentétes módon késedelmesen fizette ki az export-visszatérítéseket. A jelen esetben azonban a felperes – amint már említést nyert (lásd a fenti 4. pontot) – nem érvényesítette peres úton az export-visszatérítésre való jogosultságot.

- 15 A gyakorlatban gyakran előfordul, hogy a gazdasági szereplő csupán a tagállami vámhatósággal szemben az első szakaszban előterjesztett jogorvoslati kérelem útján érvényesíti az export-visszatérítésekre való jogosultságát, bírósági úton azonban nem, ha a felek pergazdaságossági okokból kivárlják egy próbaper eredményét. Ebben az esetben a gazdasági szereplő nem követelhet kamatokat a nemzeti jog alapján, ha a próbaper számára kedvező eredménnyel zárul, ami azzal indokolható, hogy a gazdasági szereplő önállóan döntött úgy, hogy nem érvényesíti peres úton a jogosultságot, hanem kivárlja a próbaper eredményét, és ezért a jogkövetkezményeket, tehát az AO 236. §-a szerinti kamatigény elvesztését is viselnie kell.

MUNKADOKUMENTUM